Erakorraline patsient perearstipraksises

Lembi Põlder
Kivimäe Perearstikseskus perearst
PERH EMO üldarst

Argo Lätt
Rapla Perearstikeskus perearst
Ida-Tallinna Keskhaigla EMO üldarst

Eesti Perearstide Selts

EEMAS
Eesti Erakorralise Meditsiini Arstide Selts

Perearst või EMO?

Ootamatult tekkiva tervisehäire puhul tekib igaühel küsimus, kust saada kiiresti abi. Vajalikku esmast abi osutab perearst või pereõde Teie oma perearstikeskuses. Haiglate erakorralise meditsiini osakonnas (EMO) pakutakse vältimatut abi, s.o meditsiiniabi, mille osutamise edasilükkamine või osutamata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.

Võrreldes EMOga, kus isepöördujate keskmine ooteaeg ületab nelja tundi, saab visiidi aega perearsti ja pereõe juurde planeerida. Samuti on võimalik saada visiidi ajal perearstikeskuses rohkem teavet oma haiguse olemuse ning profülaktika kohta. EMOs on fookuses raskes seisundis patsiendi kiirdiagnostika ja ravi alustamine.

Selleks, et säästa nii oma aega kui ka tervishoiuasutuse ressurssi, soovitame Teil valida sobivaima variandi. Käesolev infoleht aitab otsustada, millisesse tervishoiuasutusse oma probleemiga pöörduda.

TÄISKASVANUD

Erakorralise meditsiini osakonda (EMOsse) minge siis, kui kahtlustate, et Teie tervislik seisund võib põhjustada surma või püsiva tervisekahjustuse.

Regionaalhaigla erakorralise meditsiini osakonnas osutatakse arstiabi alates 16. eluaastast, Ida-Tallinna Keskhaigla ja Lääne-Tallinna Keskhaigla erakorralise meditsiini osakonnas alates 15. eluaastast.

MINGE PEREARSTI JUURDE / MINGE EMOsse

VALU

KESKMISE TUGEVUSEGA JA/VÕI PIKALT KESTNUD VALU
- peavalu
- liigesevalu
- alaseljavalu
- kõrvavalu
- kurguvalu
- kõhuvalu

TUGEV JA ÄKKI TEKKINUD VALU
- tuim pigistav, suruv või ängistav rindkerevalu
- äkki tekkinud tugev ja piinav peavalu, millega võivad kaasneda oksendamine ja tasakaaluhäired
- talumatu kõhuvalu korduva oksendamisega
- talumatu suukaudsetele ravimitele allumatu valu

NB! Jäsemete valu, alaselja valu ja näopiirkonna valu, sh hambavalu ilma kõrge palavikuta ei ole eluohtlik ega vaja EMO abi! Nende valude puhul konsulteerige perearstiga või küsige nõu perearsti nõuandeliinilt **1220**.

TRAUMA/ÕNNETUS

VÄIKSEM TRAUMA/ÕNNETUS
- trauma, millega ei kaasne vigastatud kehaosa tugevat paistetust, kuju muutust ega liikuvuse piiratust
- pisitrauma
- putukahammustus, sh puugihammustus

TRAUMA/ÕNNETUS
- värske trauma, vigastatud kehaosa tugev paistetus, kuju muutus ja liikuvuse piiratus, haavad, põletus, söövitus, elektritrauma, mürgistus jmt
- võõrkeha hingamisteedes, seedetraktis või mujal
- looma hammustus (kass, koer vms)

VEREJOOKS

VEREJOOKS
- veri väljaheites
- verekiud rõgas
- sagedased ninaverejooksud

ÄGE VEREJOOKS
- kestev seedetrakti verejooks
- kuse-suguteede verejooks
- äge ninaverejooks
- äge verikõha

ÄGEDAD SEISUNDID

KERGEMATE HAIGUSTE ÄGEDAD SEISUNDID
- haigestumine külmetushaigustesse (nohu, köha, kurgu- kõrva- ja peavalu jmt)
- haigestumine kõhuviirusesse või kaebused seedetraktis (iiveldus, oksendamine, kõrvetised, kõhuvalu, kõhulahtisus jmt)
- allergianähud (dermatiit ehk nahapõletik, astma, heinanohu, keele- ja neeluturse)
- enam kui 48 tundi tagasi tekkinud südamerütmihäire, millega ei kaasne õhupuudust ega valu rinnus ning patsient ei tarvita antikoagulante (verevedeldajaid)
- sage urineerimine, ebamugavus- või survetunne urineerimisel, urineerimistakistus, voolus suguelunditest, kahtlus suguhaigusele
- nägemisteravuse langus, eritis silmast, silmapõletik
- kuulmislangus, kohin/helid kõrvus, eritis kõrvast
- krooniliste haiguste ägenemine (kõrgenenud vererõhk jmt)

ÄGEDAD SEISUNDID
- insuldikahtlus – äkki tekkinud kõnehäire ja kehapoole halvatus või nõrkus või tundlikkuse langus (nt üks suunurk vajub allapoole), äkki tekkinud tasakaaluhäire või peapööritus, mälu- või teadvusekaotus
- äärmuslik nõrkus, jõuetus;
- palavikualandajatele allumatu püsiv üle 38,5 °C palavik, kõrge palavik eakatel
- kõrge palavik ja/või lakkamatu oksendamine keemiaravi patsiendil
- hingeldus, õhupuudus, raske astmahoog (hingamisraskus vilistava väljahingamisega)
- äge allergiline reaktsioon, millega kaasneb õhupuudus, kogu keha haarav ulatuslik lööve, keeleturse, neelamistakistus jmt
- uriinipeetus
- kuni 48 tundi tagasi tekkinud südamerütmihäired või enam kui 48 tundi kestnud südamerütmihäired, millega kaasneb õhupuudus ning valu rinnus
- tromboosikahtlus – äkki tekkinud valu ja turse jäsemel, enamasti sääremarja piirkonnas; jäseme jahedus ja värvumine valgeks või punakas-lillaks

NAHAPÕLETIKUD

NAHAPÕLETIKUD
- nahaauskoe mädanikud (paise, mädamuhk jmt)
- nahapõletik – võib esineda lööve nii täppidena kui laikudena, sügelus, kipitus, ketendus jms
- kroonilised haavandid
- herpes

ÄGEDAD NAHAPÕLETIKUD
- laialdased mädanikud ja mädakogumid, millega kaasneb valu ja palavik
- põletikuline haav, millega kaasneb palavik ja vigastatud piirkonnas kiiresti (tundidega) leviv turse (ulatuslik paistetus)

PSÜÜHIKA- JA MEELEOLUHÄIRED

MEELEOLUHÄIRED
- depressioon (masendus, meeleheide, huvipuudus ümbritseva suhtes), meeleolulangus
- ärevus ja unehäired
- käitumis- ja sõltuvusprobleemid

PSÜÜHIKAHÄIRED, MIS ON PATSIENDILE ENDALE VÕI TEISTELE OHTLIKUD
- äge psühhoos (luulud, meelepetted, paranoia)
- segasusseisund
- enesetapukatse

Eesti Perearstide Selts

EEMAS
Eesti Erakorralise Meditsiini Arstide Selts

Perearst või EMO?

Ootamatult tekkiva tervisehäire puhul tekib igaühel küsimus, kust saada kiiresti abi. Vajalikku esmast abi osutab perearst või pereõde Teie oma perearstikeskuses. Haiglate erakorralise meditsiini osakonnas (EMO) pakutakse vältimatut abi, s.o meditsiiniabi, mille osutamise edasilükkamine või osutamata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.

Võrreldes EMOga, kus isepöördujate keskmine ooteaeg ületab nelja tundi, saab visiidi aega perearsti ja pereõe juurde planeerida. Samuti on võimalik saada visiidi ajal perearstikeskuses rohkem teavet oma haiguse olemuse ning profülaktika kohta. EMOs on fookuses raskes seisundis patsiendi kiirdiagnostika ja ravi alustamine.

Selleks, et säästa nii oma aega kui ka tervishoiuasutuse ressurssi, soovitame Teil valida sobivaima variandi. Käesolev infoleht aitab otsustada, millisesse tervishoiuasutusse oma probleemiga pöörduda.

LAPSED

Erakorralise meditsiini osakonda (EMO) minge lapsega siis, kui kahtlustate, et tema tervislik seisund võib põhjustada tema surma või püsiva tervisekahjustuse.

Lastehaiglas osutavad erakorralist abi lastearst kuni 18-aastastele (kaasa arvatud) ning kirurg ja traumatoloog kuni 15-aastastele (kaasa arvatud) lastele.

MINGE PEREARSTI JUURDE / MINGE EMOsse

VALU

KESKMISE TUGEVUSEGA JA/VÕI PIKALT KESTNUD VALU
- peavalu
- liigesevalu
- alaseljavalu
- kõrvavalu
- kurguvalu
- kõhuvalu

TUGEV JA ÄKKI TEKKINUD VALU
- äkki tekkinud tugev ja piinav peavalu, millega võivad kaasneda oksendamine ja tasakaaluhäired
- talumatu kõhuvalu
- kõhuvalu koos sapiseguse oksendamise ja/või verise väljaheitega
- süvenev kõhuvalu koos kerge palaviku ning iivelduse ja oksendamisega
- talumatu suukaudsetele ravimitele allumatu valu

NB! Näopiirkonna valu, sh hambavalu, jäsemete valu ja alaselja valu ilma kõrge palavikuta ei ole eluohtlik ega vaja EMO abi! Nende valude puhul konsulteerige perearstiga või küsige nõu perearsti nõuandeliinilt **1220**.

SONG, VESISONG
- valutu esilevõlvumus (muna) kubemes, munandikotis või nabas

POISTEL MUNANDI KEERDUMINE, PITSUNUD SONG
- järsku tekkinud valulik moodustis kubemes või munandikotis, eriti koos iivelduse ja oksendamisega

TRAUMA

VÄIKSEM TRAUMA/ÕNNETUS
- trauma, millega ei kaasne vigastatud kehaosa tugevat paistetust, kuju muutust ega liikuvuse piiratust
- pisitrauma
- putukahammustus/puugihammustus

TRAUMA/ÕNNETUS
- värske trauma, vigastatud kehaosa tugev paistetus, kuju muutus ja liikuvuse piiratus, haavad, põletus, söövitus, elektritrauma, mürgistus jmt
- võõrkeha hingamisteedes, seedetraktis või mujal
- looma hammustus (kass, koer vms)

VEREJOOKS

VERITSUS
- veri väljaheites ilma muude haigusnähtudeta
- sagedased ninaverejooksud

ÄGE VEREJOOKS
- äge ninaverejooks
- mandlioperatsiooni järgne verejooks

ÄGEDAD SEISUNDID

KERGEMATE HAIGUSTE ÄGEDAD SEISUNDID
- haigestumine külmetushaigustesse (nohu, köha, kurgu-, kõrva- ja peavalu jmt)
- haigestumine kõhuviirusesse või kaebused seedetraktis (iiveldus, oksendamine, kõrvetised, kõhuvalu, kõhulahtisus, kõhukinnisus, sooleparasiidid jmt) üldise enesetunde olulise halvenemiseta
- allergianähud (dermatiit ehk nahapõletik, heinanohu)
- sage urineerimine, ebamugavus- või survetunne urineerimisel, urineerimistakistus, voolus suguelunditest
- eritis silmast, silmapõletik
- eritis kõrvast, kõrvapõletik
- krooniliste haiguste ägenemine
- nahakollasus imikul
- toitmisprobleemid imikul

ÄGEDAD SEISUNDID
- palavikualandajatele allumatu püsiv üle 38,5 °C palavik ja/või süvenev loidus, jõuetus ägeda haiguse ajal
- alla kolmekuusel lapsel palavik üle 38 °C
- esmakordne krambihoog
- hingeldus, õhupuudus, astmahoog
- äärmuslik nõrkus, jõuetus
- järsku tekkinud ilma traumata hulgiverevalumid
- äge allergiline reaktsioon, millega kaasneb õhupuudus, kogu keha haarav ulatuslik lööve, keeleturse, neelamistakistus jmt
- insuldikahtlus – äkki tekkinud kõnehäire ja kehapoole halvatus või nõrkus või tundlikkuse langus (nt üks suunurk vajub allapoole), äkki tekkinud tasakaaluhäire või peapööritus, mälu- või teadvusekaotus
- topeltnägemine
- järsku algav ja püsiv südamekloppimishoog

NAHAPÕLETIKUD

NAHAPÕLETIKUD
- pindmised nahapõletikud, k.a paise, allergiline lööve, punased laigud nahal, sügelus, ketendus
- sissekasvanud küüs
- eesnahapõletik
- herpes
- kroonilised haavandid

ÄGEDAD NAHAPÕLETIKUD
- laialdased mädanikud ja mädakogumid, millega kaasneb valu ja palavik
- põletikuline haav, millega kaasneb palavik ja vigastatud piirkonnas kiiresti (tundidega) leviv turse (ulatuslik paistetus)

PSÜÜHIKA- JA MEELEOLUHÄIRED

MEELEOLUHÄIRED
- depressioon (masendus, huvipuudus ümbritseva suhtes, tegutsemisvõimetus), meeleolulangus
- ärevus
- käitumisprobleemid, kooli- või koduprobleemid

PSÜÜHIKAHÄIRED, MIS ON LAPSELE ENDALE VÕI TEISTELE OHTLIKUD
- äge psühhoos (luulud, meelepetted, paranoia)
- segasusseisund
- enesetapukatse

L

Perearstiteaduse eriala definitsioon ja olemus

- Perearstiteadus on akadeemiline, teaduslik, esmatasandile suunatud meditsiinieriala, millel on oma õppekava, teadustöö ja kliiniline tegevus, ning mis tugineb tõenduspõhisuse printsiipidele. Perearstiteaduse definitsiooni kohaselt käsitletakse eraldi eriala ja perearsti kui perearstiabi osutaja rolli.
- Perearst on sellekohase eriala omandanud arst, kes on läbinud residentuuri või Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna Täienduskeskuse spetsialiseerumiskursused ning sooritanud perearsti eksami. Perearstide koolituse sisu on määratletud vastavalt kinnitatud perearsti õppeprogrammidele.

- Erakorraline meditsiin (EM) on eriala, mis tegeleb erakorraliste terviseseisundite esmase diagnoosimise ja raviga patsientide surma või töövõimetuse vältimiseks. Erakorralise meditsiini sihtgrupiks on erakorraline haige ägeda haigestumise, trauma või mürgistusega sõltumata soost, vanusest, kahjustatud anatoomilisest piirkonnast ja seisundi raskusest.

Peremeditsiini eriala arengukava aastani 2020
Erakorralise meditsiini eriala arengukava aastani 2020

Erakorraline patsient perearstikeskuses.

- Erinevalt EMOst ei satu enamasti perearstikeskusesse nii erakorraline patsient, et ta vajaks vältimatut abi (ja kui , siis on seda väga harva).
- Erakorraline patsient peab samuti endale aja broneerima- see tagab, et ta ei pea ootama.
- Perearsti töö on plaaniline töö ja see määrab paljuski töökorralduse (pole võimalik sissejalutamise teenus).
- Erakorralistele patsientidele on jäetud erakorralised ajad.
- Väga oluline on pereõe roll.
- Väga suur puudujääk: perearstide kulumudelis ei ole AED d.

Arstide läbipõlemise põhjused.

(Healthcare(Basel)2016, Shailesh Kumar;Annals of Emergency Medicine-03.2013; Eric Berger)

- **Peremeditsiinis**
- Suur töökoormus ja aina lisanduvad ülesanded.
- Suur administratiivne vastutus
- Palju mitte erialast tööd (sotsiaaltöö, lõputud erinevad kontrollid ja auditid)
- Ebaõiglane meediakajastus.
- Ebakollegiaalsus.
- Sageli üksi töötamine
- Eestis probleemiks- pole asendust.

- **Erakorralises meditsiinis**
- Suur töökoormus, pikad ja intensiivsed valved. Magamatus.
- Töö on aeg kriitiline-kiired otsused, vähe infot ja risk eksida.
- Suur vastutus ja suured ootused.
- Ebakollegiaalsus (alati on kellegil midagi öelda, mida oleks saanud paremini teha).
- Mitteprofiilsed patsiendid.
- Ebaõiglane meediakajastus.

Depressiooni uuring Eesti perearstide seas 2018 (www.peaasi.ee, kampaania „Must lumi“ raames, Kalev Smidt)

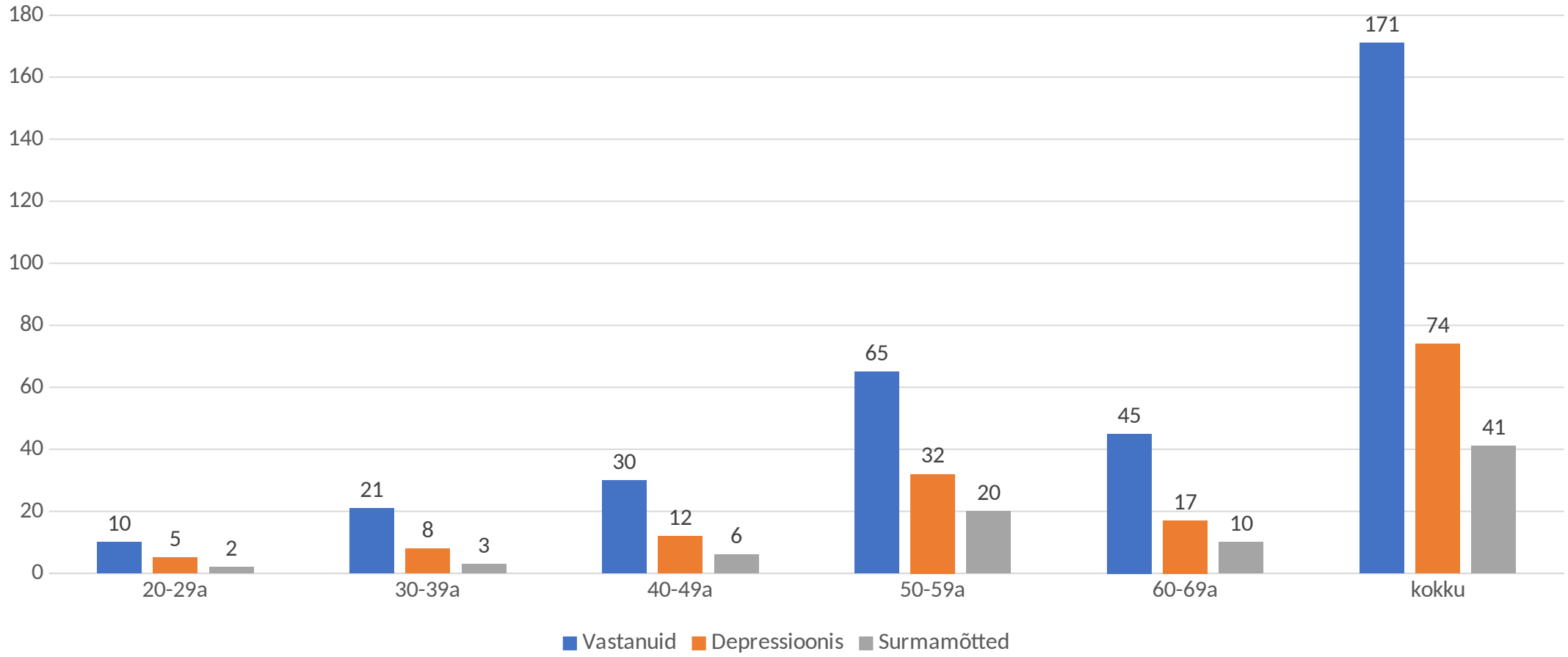

L

Statistikat

- Nimistute üldarv oli 795.
- Ühes perearsti nimistus oli keskmiselt 1552 inimest.
- Eelmisel aastal tegid perearstid kokku üle 4,7 miljoni vastuvõtu.
- Perearsti meeskonnas töötava pereõe juures käidi vastuvõtul 1,5 miljonit korda.
- Kokku külastas perearsti 2017. aastal üle miljoni inimese.
- Perearsti nõuandeliinile 1220 tehti 250 000 kõnet.
- E-konsultatsioon toimib juba 17 erialal ja võimaldab perearstil terviseinfosüsteemi kaudu konsulteerida eriarstidega täpsemaks haiguse diagnoosimiseks ning kiireks raviga alustamiseks.
- 2017. aasta lõpuks asendusid pabersaatekirjad digisaatekirjadega.

A

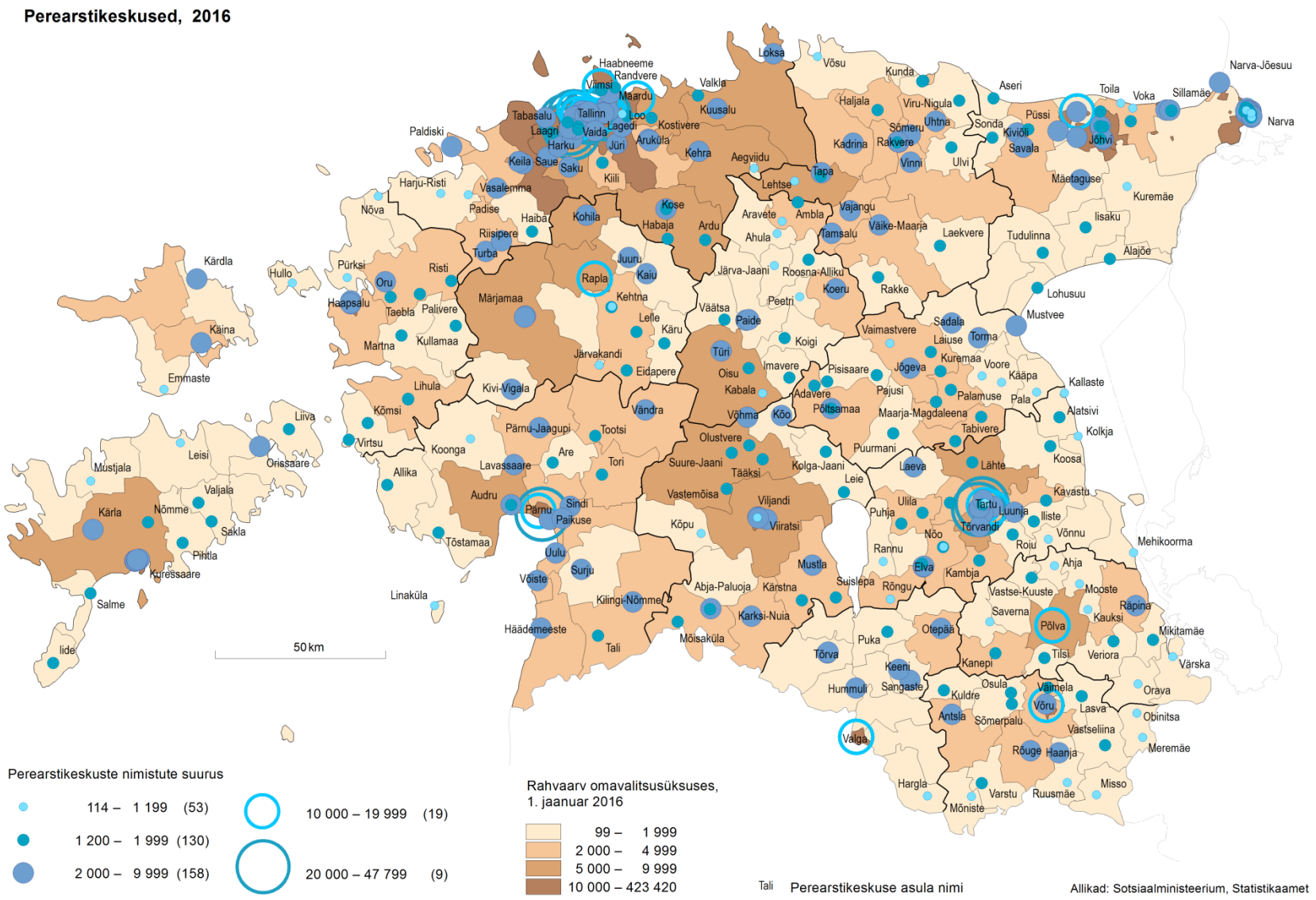

SoM statistika

A

Perearstiksekuse omapära ja peremeditsiini põhitunnused:

- Asub tervishoiusüsteemis esmase kokkupuutepunkti rollis, tegeledes kõikide terviseprobleemidega, sõltumata patsiendi vanusest, soost või muudest isiklikest erisustest, tagades sellisel viisil piiramatu ja hea kättesaadavuse kogu elanikkonnale
- On abiks patsiendile tervishoiusüsteemis orienteerumisel, koordineerides meditsiiniabi ning tehes koostööd teiste erialade spetsialistidega, tagades sellisel viisil tervishoiuressursside efektiivse kasutuse
- Arendab isikukeskset lähenemist, on orienteeritud indiviidile, tema perekonnale ja kogukonnale, kuhu nad kuuluvad
- Tegeleb nii ägedate kui ka krooniliste haigustega
- Tegeleb sageli haigustega, mis varases staadiumis võivad väljenduda ebamääraselt
- **Näeme patsiente alates sünnist kuni surmani**
- **Oleme tihti sotsiaalametnikud**

A

Peremeditsiini eriala arengukava aastani 2020. WONCA.

Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend Sotsiaalministri 6. jaanuari 2010. a määrus nr 2

- **§ 3. Perearsti töövaldkonnad ja tegevused**

(2) Perearsti töövaldkonnad on:
1) tervise edendamine, mis hõlmab tervise riskitegurite hindamist, individuaalset tervisekasvatust ja meditsiinilist nõustamist;
2) haiguste ennetamine, mis hõlmab tervise riskitegurite hindamist, immuniseerimist ja sõeluuringuid;
3) haiguste diagnoosimine;
4) haigete ravimine ja nõustamine;
5) patsiendi edasisele ravile suunamine;
6) tervishoiuteenuste osutamist tõendavate ja perearsti nimistut puudutavate dokumentide vormistamine, sealhulgas dokumenteerimine, kui patsienti on nõustatud sidevahendite teel;
7) tervishoiustatistika koostamine;
8) tervishoiualase majandustegevuse aruannete koostamine;
9) käesoleva lõike punktides 7 ja 8 nimetatud dokumentatsiooni esitamine maavanemale;
10) teiste õigusaktidega kehtestatud kohustuste täitmine.

Perearstiabi (üldarstiabi) kättesaadavus

- Haigekassa kontrollib regulaarselt üldarstiabi kättesaadavust lähtudes perearsti tööjuhendist.
- **Vastavalt sellele peab ägeda tervisehäirega patsient vastuvõtule pääsema pöördumise päeval, teised patsiendid viie tööpäeva jooksul*.**
- Üks kord nädalas peab vastuvõtt olema vähemalt kella 18-ni.

*Haigekassa kontrollib vastuvõtule pääsemise aega sotsiaalministri määruses „Perearsti ja temaga koos töötavate tervishoiutöötajate tööjuhend“ § 5 lõikes 4 sätestatud kohustuse alusel võimaldada patsiendile vastuvõtt ägeda tervisehäire puhul pöördumise päeval ning teistel juhtudel viie tööpäeva jooksul.

„Kui ma olen väsinud, siis mulle tundub, et ainult mina teen tööd“

- **Perearst:**
- KÕIK TÖÖ TULEB ÄRA TEHA.
- Töönädal 5 päeva tööl, laupäev ja pühapäev vaba (kui on). Tööaja norm 40 tundi nädalas. Vastuvõtu pikkus 4-6 tundi, patsiente vastuvõtul 16-24 (a15`), seejärel „paberitöö“- meilikonsultatsioonid, telefonitund, eelmise päeva analüüsid, kommentaarid lugudesse, otsused, saatekirjad,tagasihelistamised (mis võib võtta aega vahel lisaks 5-6 tundi). Patsiendikontakte päeva jooksul nimistu kohta (arstile) keskmiselt 40-50. Probleemiks, et ajagraafikust ei tohi maha jääda. Töö toimub kella ajaliselt. Inimesel on aeg ja aega ei tohi nö „sisse sõita“. Ja homme on jälle tööle vaja tulla.
- Miks nad seal EMOs aru ei saa, kuidas me töötame? Miks kõik kohustused on minu kaelas?

- **EMO arst:**
- KÕIK TÖÖ TULEB ÄRA TEHA.
- Töö on valdavalt valvetes, ööpäeva ringselt kas 8 või 16 tundi. Töö on pingeline, otsustada tuleb kiiresti. Infot on vähe, aga otsused peavad õiged olema. Sõltuvalt graafikust on erinevad töökohad kirurgiatoas, teraapiatoas, saalis või traumapunktis. Lisaks intensiivsaali valve vm. Teraapiatoas patsiente päeva jooksul (13 tunnine valve) keskmiselt 30-50. KUID- kõigiga tuleb rääkida vähemalt 2x ja see teeb patsiendi kontakte valve jooksul keskmiselt 60. Probleemiks nö mitteprofiilsed patsiendid, väsimus, patsientide rahulolematus, et kohe jutule ei saa. Vahel on järgmine päev vaba, vahel mitte.
- Kas perearstid ei tee üldse tööd enam? Miks ma pean tegelema mitte erakorralise patsiendiga?

Patsient kasutab vastasseisu ära:

- Praegu pole erakorralise meditsiini osakondades toimuvaga rahul ei patsiendid ega arstid. Haiged kurdavad, et arsti juurde pääsemist tuleb oodata liiga kaua, arstide sõnul peaksid paljud EMOsse tulijad hoopis perearsti või -õe juurest abi otsima.
- **"Istun siin järjekorras juba mitmendat tundi ja mitte ükski arst vastu ei võta“, on nurin, mida erakorralise meditsiini osakonna töötajad kuulevad järjekorras ootavatelt hädalistelt pea iga päev. Paarkümmend inimest ootejärjekorras. Miks?**
- **EMO: Ida-Tallinna Keskhaigla erakorralise meditsiini osakonnas saad vältimatut meditsiinilist abi olenemata ravikindlustusest (ka selle puudumisel). Vältimatu on arstiabi olukorras, kus selle edasilükkamine ohustab otseselt inimese elu või tervist. Erakorralist arstiabi osutame ööpäevaringselt.**

  PERH- Palume arvestada, et minimaalne aeg, mis kulub arstlikule läbivaatusele, uuringutele ja analüüsidele, on 3 tundi.

- **Meelespea Medicum perearstikeskuse patsiendile** * **Vastuvõtule pöördumine:** Vastuvõtule tuleb ALATI ette registreerida kas telefoni teel või interneti kaudu. Probleemi puhul, mis nõuab kiiremat sekkumist, kui Teile pakutud esimene vaba aeg, palume telefonitsi ühendust võtta oma pereõega või registratuuri kaudu registreeruda pereõe telefonikontaktile. **Etteteatamata kohale tulnud patsiendi ooteaeg võib olla 3 tundi ning eelisjärjekorras teenindatakse etteregistreeritud patsiente.**
- **Meelespea Kivimäe perearstikeskuse patsiendile** *Me saame korrektse vastuvõtu tagada vaid patsientidele, kes on selleks eelnevalt aja broneerinud. Registreeruda tuleb nii perearsti kui ka pereõe vastuvõtule. Vastuvõtu kuupäeva ja kellaaja määrab õde vastavalt probleemile: ägeda haigusega patsientidele tagame pereõe vastuvõtu samal päeval. Ägeda haigestumise korral teeb esmase läbivaatuse ja vajadusel ka analüüsid pereõde, kes on saanud selleks spetsiaalse väljaõppe. Pereõel on alati võimalus konsulteerida arstiga.
- **FAVOREK perearstikeskuse kodukord*** Arsti ja pereõe vastuvõtule tuleb end alati eelnevalt registreerida. Mitme pereliikmega arstile tulles palume panna vastuvõtuaeg igale pereliikmele. Ka siis, kui Te arvate, et Teil on väga kiireloomuline probleem (kõrvapõletik, põiepõletik vms), oleks hea ette helistada.

L

Terviseärevus on probleemiks nii EMOs kui perearsti juures.

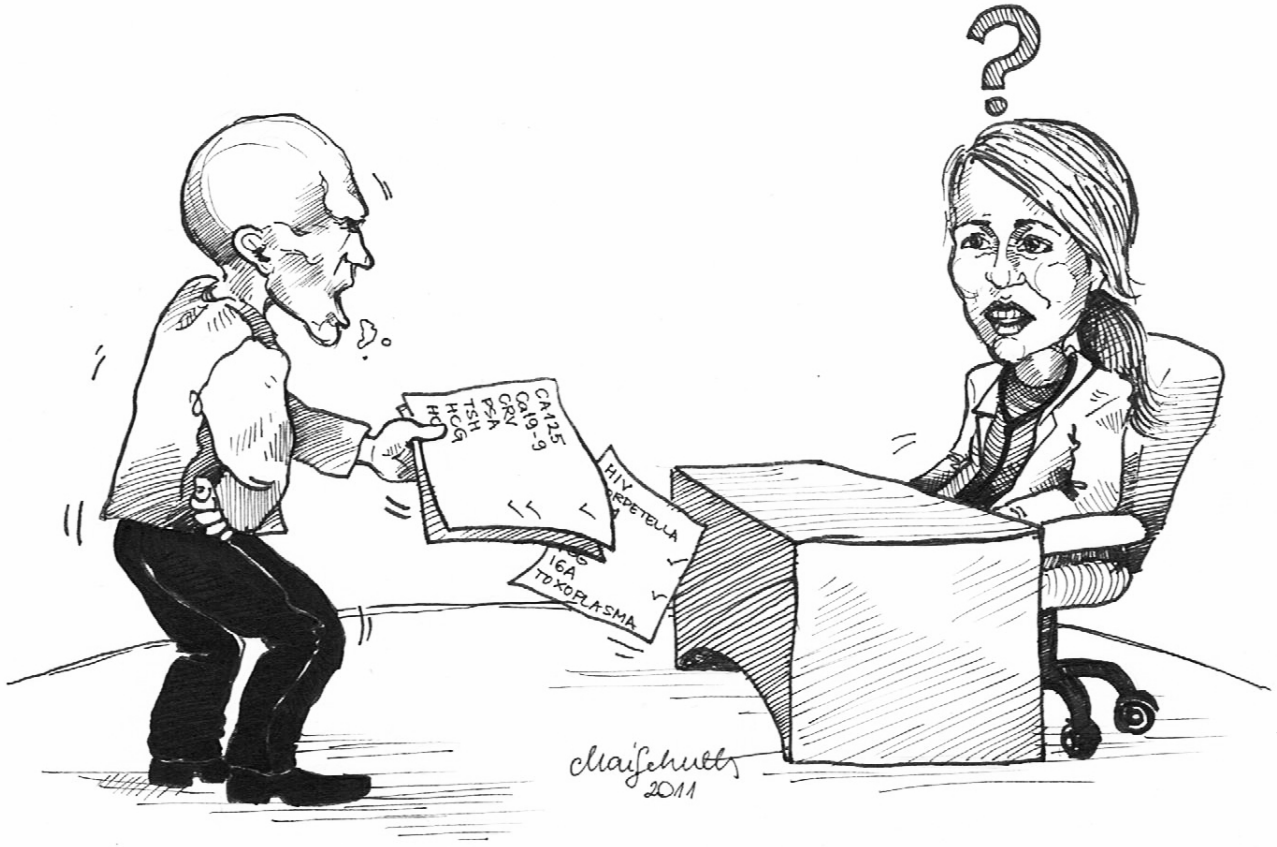

L

Kuidas ja kas saaks olukorda parandada?

- **Perearstide poolt.**
- Patsientide parem harimine ja selgemad sõnumid millega ja kuhu pöörduda.
- Ühtlustatud nõustamise algoritm esmasel kontaktil telefonitsi.
- Parem koostöö erakorralise meditsiiniga?

- **EMO poolt.**
- Selgemad sõnumid. Julgus ka tagasi saata mitteprofiilne patsient.
- Päevasel ajal EMO sse, kas ainult kiirabiga või ainult perearsti saatekirjaga?
- Parem koostöö peremeditsiiniga?

Esmane KVA paroksüsm

45 aastane patsient CITO pereõe vastuvõtult. Süda klopib, pearinglust, rinnus pressib.

- I11.0; E66; E78.2
- Suguvõsas isal olnud müokardiinfarkt. Töötab autojuhina.

- Amlodipinum 10mgx1; Triplixam 10/10/2,5mg x1, nebivololum 5mg x1, estitalopraam 10mg
- Obj. **pulss ebaregulaarne**, säärtel paistursed, vajutamisel lohk. Spo2 96 %, fr 104 , RR 165/96mmHg, fr 131 x min, pulss ebaregulaarne. BLVHK, süd rütm ebaregulaarne.
- Kaal 145kg, pikkus 182 cm, KMI 43,8

- Võetud vereanalüüs, teostatud EKG Vent. rate 92 BPM PR interval * ms QRS duration 99 ms QT/QTc 334/415 ms P-R-T axes * 20 14, Atrial Fibrillation, Abnormal q and Q Wave(III,aVF,V1)

- Siin esmakordne AF, mis pt. sõnul alanud 6:00 hommikul. Pt. antikoaguleerimata. Pt. sõnul ka varem paroksüsme. Kardiol uuringud ca 15 a tagasi, siis kõi korras. HbA1c

- **Otsus: Suunan edasi RH EMOsse AF väidetava esmase paroksüsmit tõttu.**

21-JUL-1972 (45 yr)
Male
0cm 0kg
Room:

Vent. rate	92	BPM
PR interval	*	ms
QRS duration	99	ms
QT/QTc	334/415	ms
P-R-T axes	* 20 14	

Atrial Fibrillation Abnormal q and Q Wave(III,aVF,V1)

Technician:
Test ind:

Unconfirmed

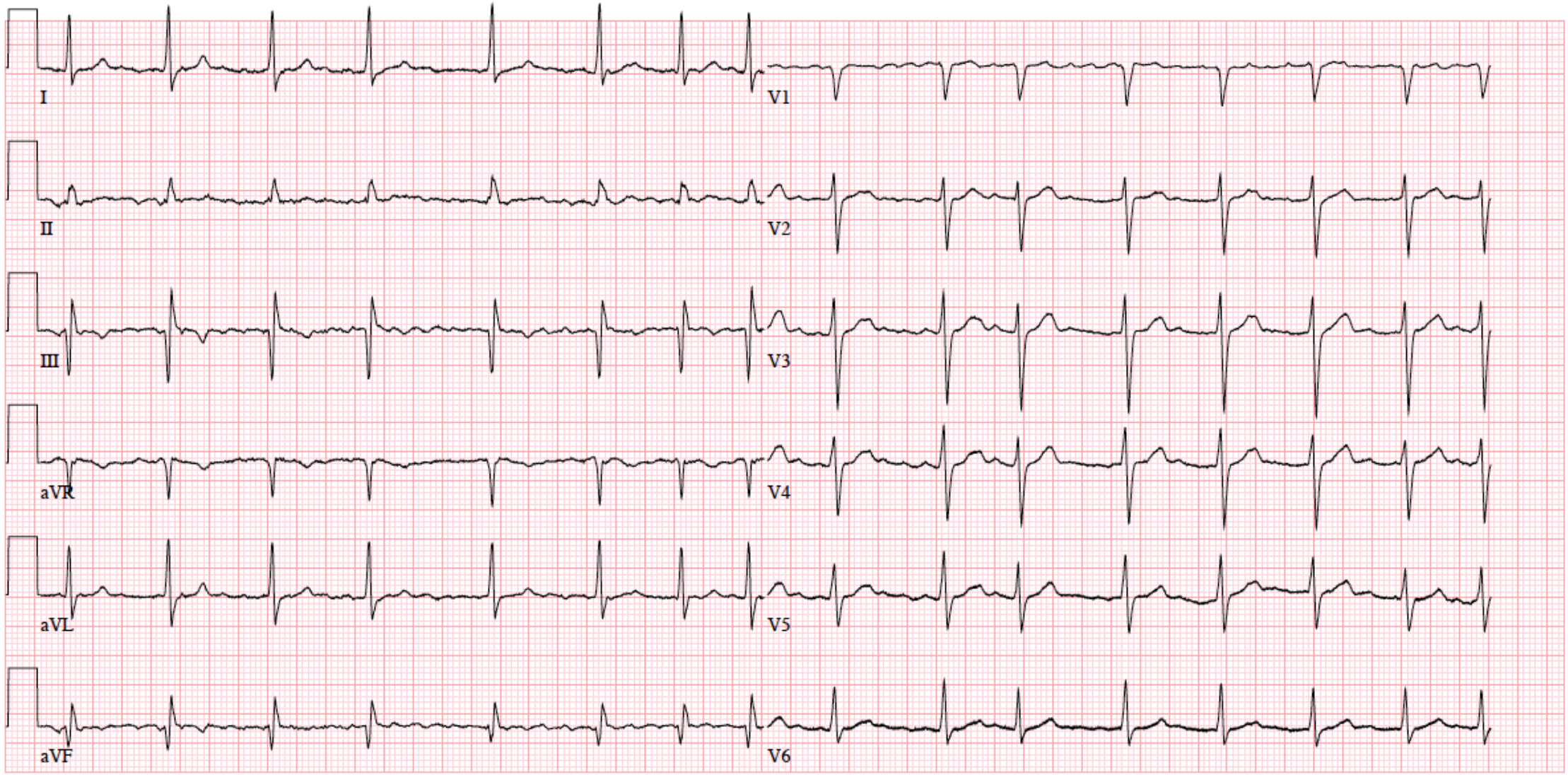

Kodade virvendusarütmia (KVA) käsitlus perearstikeskuses

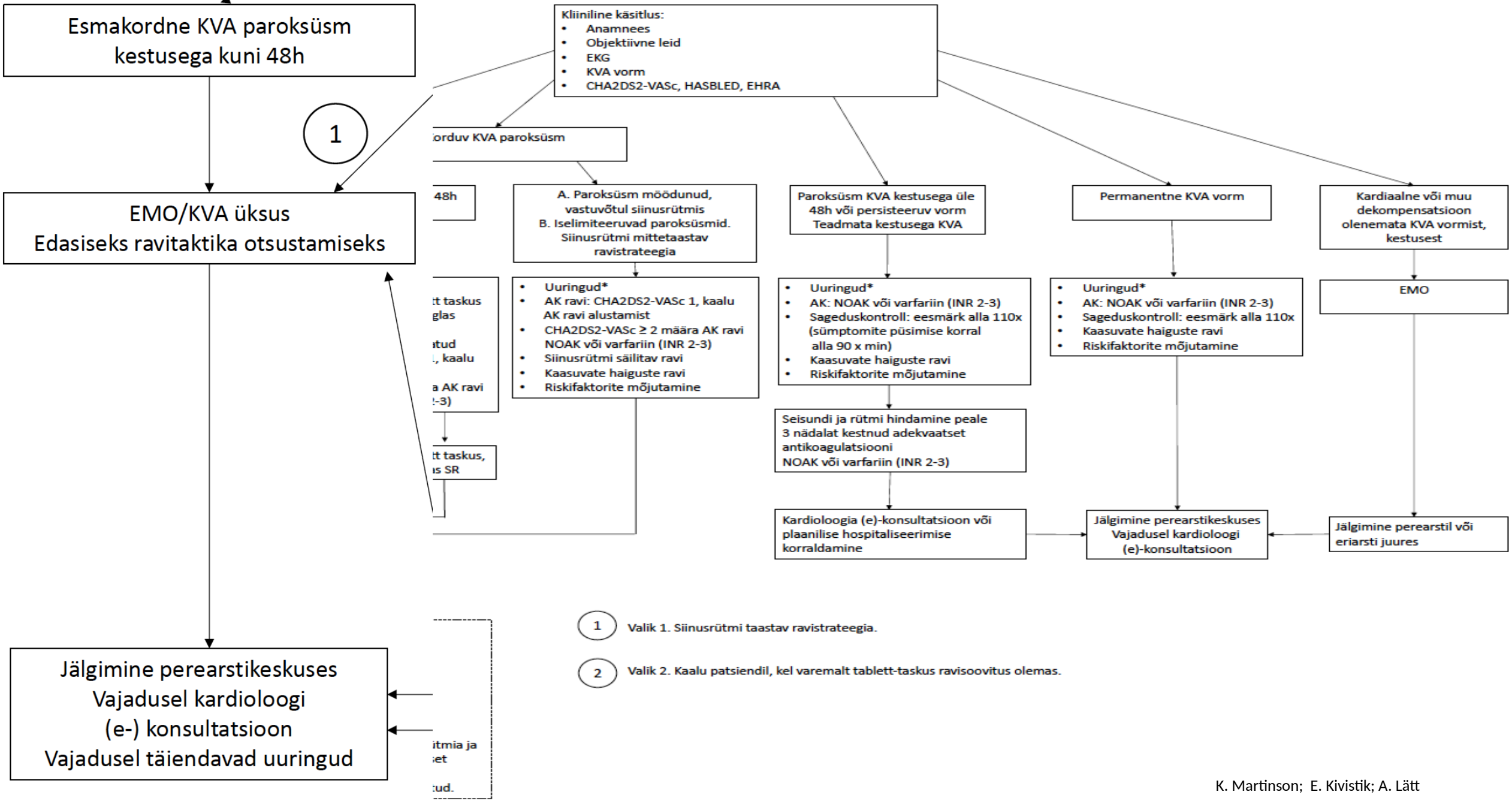

K. Martinson; E. Kivistik; A. Lätt

Aneemia ja KOK lugu

- 73 a. pt. Räägitud pt. elukaalse tütrega, kes nõuab kohest koduvisiiti. PA pole pt. kunagi näinud. Pt. soovib koduvisiiti, pikemat aega hingata raske, ei suuda ise arstile tulla. Pt. keeldub kutsumast kiirabi, keeldub hetkel haiglaravist, kardab haiglat. Hingeldab, ei saa rääkida.
- Ravimeid ei võta, viimati kasutas 1 x aastal 2013.
- Suitsetab palju.

- Digiloos pulonoloogi epikriis 2013: Suitsetaja 6, töötanud keevitajana. Hüpertoonik.

- Spirograafial rasked obstruktiivsed muutused: FVC 2,38l - 55,8%, FEV1 1,65L - 50,4%. BDT negatiivne.
- Spiriva 2 doosi hommikul kasutas 1 x aastal 2013.
- *26.04.2018: LÄTT: Cito vastuvõtul. Kaebab õhupuudust. Suitsetab 10 sigaretti päevas, 58 aastat. Lisaks bituumeniga töö. Liigub toa piires raskustega, on ratastoolis.
- Obj. trummipulksõrmed, pt. kahvatu, hallika varjundiga. Hingeldab, lõõtsutab. Kopsudes räginad, kiuned, urinad. Südametoonid vaiksed. Kõht ettevõlvuv. Nahk pärgamentjas. RR 119/57 mmHg, fr 102 x min, SpO2 71% toaõhul, 101x min

- Hgb 32 g/L

A

Äge MI perearstikeskuses

- 75 a naispatsient
- Kaasuvad haigused puuduvad
- Pöördub õe vastuvõtule profülaktiliseks kontrolliks

Peahaav

- Tänaval kukkunud 50 a meespatsient
- Peahaav õmmeldud 4 üksikõmblusega

L

Saame kõike kodeerida RHK -10 järgi

- Z76.5 Simulant [teadlik simuleerimine]
- Z73.0 Läbipõlenu
- Z59.6 Vähene sissetulek
- Z56.2 Töökaotuse ähvardus
- Z56.4 Vastuolu peremehe ja töökaaslastega
- Z90.0 Pea või kaela osaline kaotus
- Z56.5 Ebameeldiv töö
- R45.2 Önnetuolek ja teisiti täpsustamata mured
- R45.3 Demoraliseerumine ja ükskõiksus e apaatia
- R46.0 Isikliku hügieeni väga madal tase
- R46.1 Veider välimus
- Z59.2 Lahkhelid naabrite, kaaselanike ja peremehega
- R19.1 Ebanormaalsed soolehääled
- Z55.2 Eksamitel läbikukkumine

Juhtumite välispõhjused:

- W39 Tulevärgi plahvatus
- W75 Juhuslik lämbumine või kägistus voodis
- X57 Täpsustamata puudusseisund
- Y07 Halva kohtlemise muud sündroomid
- Y35.5 Seaduslik hukkamine [eksekutsioon]

A

Patsiendi harimine ja motiveerimine

- Kui arst ütleb midagi patsiendile, siis see ei tähenda, et patsient seda **kuuleb.**
- Isegi kui patsient kuuleb, ei tähenda see seda, et patsient **saab aru.**
- Isegi, kui patsient saab aru, ei tähenda see seda, et patsient **nõustub** sellega.
- Isegi, kui patsient nõustub, ei tähenda see seda, et patsient seda **teeb.**
- Isegi, kui patsient seda teeb, ei tähenda see seda, et ta **teeb** seda **igapäevaselt.**

A

Konrad Lorenzi järgi

Eesti Perearstide Selts

EEMAS
Eesti Erakorralise Meditsiini Arstide Selts

Perearst või EMO?

Ootamatult tekkiva tervisehäire puhul tekib igaühel küsimus, kust saada kiiresti abi. Vajalikku esmast abi osutab perearst või pereõde Teie oma perearstikeskuses. Haiglate erakorralise meditsiini osakonnas (EMO) pakutakse vältimatut abi, s.o meditsiiniabi, mille osutamise edasilükkamine või osutamata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.

Võrreldes EMOga, kus isepöördujate keskmine ooteaeg ületab nelja tundi, saab visiidi aega perearsti ja pereõe juurde planeerida. Samuti on võimalik saada visiidi ajal perearstikeskuses rohkem teavet oma haiguse olemuse ning profülaktika kohta. EMOs on fookuses raskes seisundis patsiendi kiirdiagnostika ja ravi alustamine.

Selleks, et säästa nii oma aega kui ka tervishoiuasutuse ressurssi, soovitame Teil valida sobivaima variandi. Käesolev infoleht aitab otsustada, millisesse tervishoiuasutusse oma probleemiga pöörduda.

TÄISKASVANUD

Erakorralise meditsiini osakonda (EMOsse) minge siis, kui kahtlustate, et Teie tervislik seisund võib põhjustada surma või püsiva tervisekahjustuse.

Regionaalhaigla erakorralise meditsiini osakonnas osutatakse arstiabi alates 16. eluaastast, Ida-Tallinna Keskhaigla ja Lääne-Tallinna Keskhaigla erakorralise meditsiini osakonnas alates 15. eluaastast.

MINGE PEREARSTI JUURDE

MINGE EMOsse

VALU

KESKMISE TUGEVUSEGA JA/VÕI PIKALT KESTNUD VALU
- peavalu
- liigesevalu
- alaseljavalu
- kõrvavalu
- kurguvalu
- kõhuvalu

TUGEV JA ÄKKI TEKKINUD VALU
- tuim pigistav, suruv või ängistav rindkerevalu
- äkki tekkinud tugev ja piinav peavalu, millega võivad kaasneda oksendamine ja tasakaaluhäired
- talumatu kõhuvalu korduva oksendamisega
- talumatu suukaudsetele ravimitele allumatu valu

NB! Jäsemete valu, alaselja valu ja näopiirkonna valu, sh hambavalu ilma kõrge palavikuta ei ole eluohtlik ega vaja EMO abi! Nende valude puhul konsulteerige perearstiga või küsige nõu perearsti nõuandeliinilt **1220**.

TRAUMA/ÕNNETUS

VÄIKSEM TRAUMA/ÕNNETUS
- trauma, millega ei kaasne vigastatud kehaosa tugevat paistetust, kuju muutust ega liikuvuse piiratust
- pisitrauma
- putukahammustus, sh puugihammustus

TRAUMA/ÕNNETUS
- värske trauma, vigastatud kehaosa tugev paistetus, kuju muutus ja liikuvuse piiratus, haavad, põletus, söövitus, elektritrauma, mürgistus jmt
- võõrkeha hingamisteedes, seedetraktis või mujal
- looma hammustus (kass, koer vms)

VEREJOOKS

VEREJOOKS
- veri väljaheites
- verekiud rõgas
- sagedased ninaverejooksud

ÄGE VEREJOOKS
- kestev seedetrakti verejooks
- kuse-suguteede verejooks
- äge ninaverejooks
- äge verikõha

ÄGEDAD SEISUNDID

KERGEMATE HAIGUSTE ÄGEDAD SEISUNDID
- haigestumine külmetushaigustesse (nohu, köha, kurgu- kõrva- ja peavalu jmt)
- haigestumine kõhuviirusesse või kaebused seedetraktis (iiveldus, oksendamine, kõrvetised, kõhuvalu, kõhulahtisus jmt)
- allergianähud (dermatiit ehk nahapõletik, astma, heinanohu, keele- ja neeluturse)
- enam kui 48 tundi tagasi tekkinud südamerütmihäire, millega ei kaasne õhupuudust ega valu rinnus ning patsient ei tarvita antikoagulante (verevedeldajaid)
- sage urineerimine, ebamugavus- või survetunne urineerimisel, urineerimistakistus, voolus suguelunditest, kahtlus suguhaigusele
- nägemisteravuse langus, eritis silmast, silmapõletik
- kuulmislangus, kohin/helid kõrvus, eritis kõrvast
- krooniliste haiguste ägenemine (kõrgenenud vererõhk jmt)

ÄGEDAD SEISUNDID
- insuldikahtlus – äkki tekkinud kõnehäire ja kehapoole halvatus või nõrkus või tundlikkuse langus (nt üks suunurk vajub allapoole), äkki tekkinud tasakaaluhäire või peapööritus, mälu- või teadvusekaotus
- äärmuslik nõrkus, jõuetus;
- palavikualandajatele allumatu püsiv üle 38,5 °C palavik, kõrge palavik eakatel
- kõrge palavik ja/või lakkamatu oksendamine keemiaravi patsiendil
- hingeldus, õhupuudus, raske astmahoog (hingamisraskus vilistava väljahingamisega)
- äge allergiline reaktsioon, millega kaasneb õhupuudus, kogu keha haarav ulatuslik lööve, keleturse, neelamistakistus jmt
- uriinipeetus
- kuni 48 tundi tagasi tekkinud südamerütmihäired või enam kui 48 tundi kestnud südamerütmihäired, millega kaasneb õhupuudus ning valu rinnus
- tromboosikahtlus – äkki tekkinud valu ja turse jäsemel, enamasti sääremarja piirkonnas; jäseme jahedus ja värvumine valgeks või punakas-lillaks

NAHAPÕLETIKUD

NAHAPÕLETIKUD
- nahaauskoe mädanikud (paise, mädamuhk jmt)
- nahapõletik – võib esineda lööve nii täppidena kui laikudena, sügelus, kipitus, ketendus jms
- kroonilised haavandid
- herpes

ÄGEDAD NAHAPÕLETIKUD
- laialdased mädanikud ja mädakogumid, millega kaasneb valu ja palavik
- põletikuline haav, millega kaasneb palavik ja vigastatud piirkonnas kiiresti (tundidega) leviv turse (ulatuslik paistetus)

PSÜÜHIKA- JA MEELEOLUHÄIRED

MEELEOLUHÄIRED
- depressioon (masendus, meeleheide, huvipuudus ümbritseva suhtes), meeleolulangus
- ärevus ja unehäired
- käitumis- ja sõltuvusprobleemid

PSÜÜHIKAHÄIRED, MIS ON PATSIENDILE ENDALE VÕI TEISTELE OHTLIKUD
- äge psühhoos (luulud, meelepetted, paranoia)
- segasusseisund
- enesetapukatse

Eesti Perearstide Selts

EEMAS
Eesti Erakorralise Meditsiini Arstide Selts

Perearst või EMO?

Ootamatult tekkiva tervisehäire puhul tekib igaühel küsimus, kust saada kiiresti abi. Vajalikku esmast abi osutab perearst või pereõde Teie oma perearstikeskuses. Haiglate erakorralise meditsiini osakonnas (EMO) pakutakse vältimatut abi, s.o meditsiiniabi, mille osutamise edasilükkamine või osutamata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse.

Võrreldes EMOga, kus isepöördujate keskmine ooteaeg ületab nelja tundi, saab visiidi aega perearsti ja pereõe juurde planeerida. Samuti on võimalik saada visiidi ajal perearstikeskuses rohkem teavet oma haiguse olemuse ning profülaktika kohta. EMOs on fookuses raskes seisundis patsiendi kiirdiagnostika ja ravi alustamine.

Selleks, et säästa nii oma aega kui ka tervishoiuasutuse ressurssi, soovitame Teil valida sobivaima variandi. Käesolev infoleht aitab otsustada, millisesse tervishoiuasutusse oma probleemiga pöörduda.

LAPSED

Erakorralise meditsiini osakonda (EMO) minge lapsega siis, kui kahtlustate, et tema tervislik seisund võib põhjustada tema surma või püsiva tervisekahjustuse.

Lastehaiglas osutavad erakorralist abi lastearst kuni 18-aastastele (kaasa arvatud) ning kirurg ja traumatoloog kuni 15-aastastele (kaasa arvatud) lastele.

MINGE PEREARSTI JUURDE

MINGE EMOsse

VALU

KESKMISE TUGEVUSEGA JA/VÕI PIKALT KESTNUD VALU
- peavalu
- liigesevalu
- alaseljavalu
- kõrvavalu
- kurguvalu
- kõhuvalu

TUGEV JA ÄKKI TEKKINUD VALU
- äkki tekkinud tugev ja piinav peavalu, millega võivad kaasneda oksendamine ja tasakaaluhäired
- talumatu kõhuvalu
- kõhuvalu koos sapiseguse oksendamise ja/või verise väljaheitega
- süvenev kõhuvalu koos kerge palaviku ning iivelduse ja oksendamisega
- talumatu suukaudsetele ravimitele allumatu valu

NB! Näopiirkonna valu, sh hambavalu, jäsemete valu ja alaselja valu ilma kõrge palavikuta ei ole eluohtlik ega vaja EMO abi! Nende valude puhul konsulteerige perearstiga või küsige nõu perearsti nõuandeliinilt **1220**.

SONG, VESISONG
- valutu esilevõlvumus (muna) kubemes, munandikotis või nabas

POISTEL MUNANDI KEERDUMINE, PITSUNUD SONG
- järsku tekkinud valulik moodustis kubemes või munandikotis, eriti koos iivelduse ja oksendamisega

TRAUMA

VÄIKSEM TRAUMA/ÕNNETUS
- trauma, millega ei kaasne vigastatud kehaosa tugevat paistetust, kuju muutust ega liikuvuse piiratust
- pisitrauma
- putukahammustus/puugihammustus

TRAUMA/ÕNNETUS
- värske trauma, vigastatud kehaosa tugev paistetus, kuju muutus ja liikuvuse piiratus, haavad, põletus, söövitus, elektritrauma, mürgistus jmt
- võõrkeha hingamisteedes, seedetraktis või mujal
- looma hammustus (kass, koer vms)

VEREJOOKS

VERITSUS
- veri väljaheites ilma muude haigusnähtudeta
- sagedased ninaverejooksud

ÄGE VEREJOOKS
- äge ninaverejooks
- mandlioperatsiooni järgne verejooks

ÄGEDAD SEISUNDID

KERGEMATE HAIGUSTE ÄGEDAD SEISUNDID
- haigestumine külmetushaigustesse (nohu, köha, kurgu-, kõrva- ja peavalu jmt)
- haigestumine kõhuviirusesse või kaebused seedetraktis (iiveldus, oksendamine, kõrvetised, kõhuvalu, kõhulahtisus, kõhukinnisus, sooleparasiidid jmt) üldise enesetunde olulise halvenemiseta
- allergianähud (dermatiit ehk nahapõletik, heinanohu)
- sage urineerimine, ebamugavus- või survetunne urineerimisel, urineerimistakistus, voolus suguelunditest
- eritis silmast, silmapõletik
- eritis kõrvast, kõrvapõletik
- krooniliste haiguste ägenemine
- nahakollasus imikul
- toitmisprobleemid imikul

ÄGEDAD SEISUNDID
- palavikualandajatele allumatu püsiv üle 38,5 °C palavik ja/või süvenev loidus, jõuetus ägeda haiguse ajal
- alla kolmekuusel lapsel palavik üle 38 °C
- esmakordne krambihoog
- hingeldus, õhupuudus, astmahoog
- äärmuslik nõrkus, jõuetus
- järsku tekkinud ilma traumata hulgiverevalumid
- äge allergiline reaktsioon, millega kaasneb õhupuudus, kogu keha haarav ulatuslik lööve, keleturse, neelamistakistus jmt
- insuldikahtlus – äkki tekkinud kõnehäire ja kehapoole halvatus või nõrkus või tundlikkuse langus (nt üks suunurk vajub allapoole), äkki tekkinud tasakaaluhäire või peapööritus, mälu- või teadvusekaotus
- topeltnägemine
- järsku algav ja püsiv südamekloppimishoog

NAHAPÕLETIKUD

NAHAPÕLETIKUD
- pindmised nahapõletikud, k.a paise, allergiline lööve, punased laigud nahal, sügelus, ketendus
- sissekasvanud küüs
- eesnahapõletik
- herpes
- kroonilised haavandid

ÄGEDAD NAHAPÕLETIKUD
- laialdased mädanikud ja mädakogumid, millega kaasneb valu ja palavik
- põletikuline haav, millega kaasneb palavik ja vigastatud piirkonnas kiiresti (tundidega) leviv turse (ulatuslik paistetus)

PSÜÜHIKA- JA MEELEOLUHÄIRED

MEELEOLUHÄIRED
- depressioon (masendus, huvipuudus ümbritseva suhtes, tegutsemisvõimetus), meeleolulangus
- ärevus
- käitumisprobleemid, kooli- või koduprobleemid

PSÜÜHIKAHÄIRED, MIS ON LAPSELE ENDALE VÕI TEISTELE OHTLIKUD
- äge psühhoos (luulud, meelepetted, paranoia)
- segasusseisund
- enesetapukatse

Viited:

1. Eesti Haigekassa majandusaasta aruanne 2017: https://www.haigekassa.ee/sites/default/files/uuringud_aruanded/HK_AR_2017_web.pdf
2. Peremeditsiini eriala arengukava aastani 2020: https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/eesmargid_ja_tegevused/Tervis/Tervishoiususteem/Arstide_erialade_arengukavad/peremeditsiin_arengukava.pdf
3. Erakorralise meditsiini eriala arengukava aastani 2020: http://www.eemas.ee/wordpress/wp-content/uploads/2015/05/erakorralise_meditsiini_arengukava.pdf
4. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5041038/
5. https://www.annemergmed.com/article/s0196-0644(13)00002-4/fulltext

Täname!

Me oleme meedikutena üks meeskond, tulnud kõik ühest koolist.

Me oleme kolleegid.

Peame üksteisega hästi läbi saama ja sellest võidab patsient.

L

Health spending was 9% of GDP on average in the OECD, ranging from 4.3% in Turkey to 17.2% in the United States

Health expenditure as a share of GDP, 2016 (or nearest year)

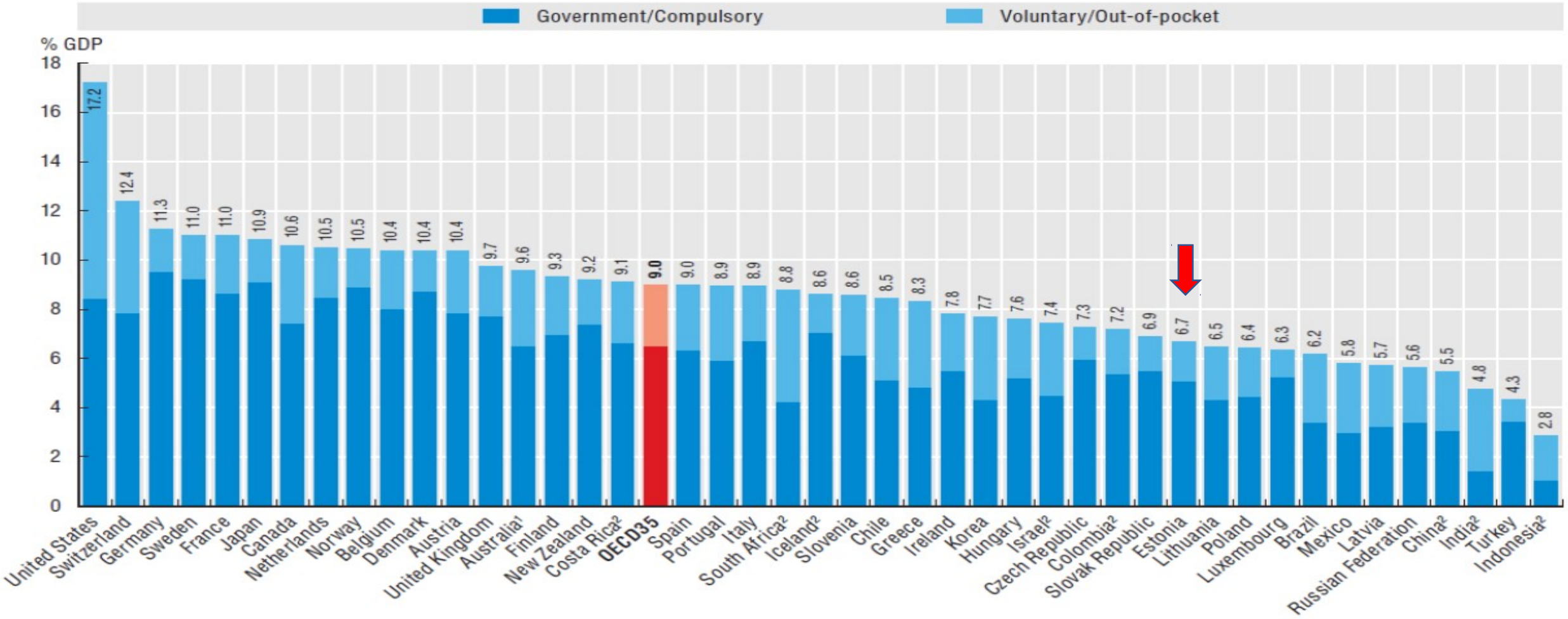

Note: Expenditure excludes investments, unless otherwise stated.
1. Australian expenditure estimates exclude all expenditure for residential aged care facilities in welfare (social) services.
2. Includes investments.

***Source*: Health at a Glance 2017.**

Enamik EMOsse pöördujatest ei vaja vältimatut abi

- EMO visiitide arv püsib jätkuvalt kõrgel tasemel – aastas tehakse EMOsse ca 489 000 pöördumist.
- Enamik EMOsse pöördujatest ei vaja vältimatut abi - 2016. aastal määrati 59%-le pöördumistest roheline või sinine triaažikategooria ehk tegu sisuliselt perearsti patsientidega. Kolmandik pöördumistest vajasid kiiret erakorralist abi
- Mitteerakorraliste patsientide kasvu näitab ka ise pöördujate osakaalu muutus, mis aastatel 2006-2016 on kasvanud 59%-lt ligi 71%-le (Tervise Arengu Instituut).
- 2017. aastal läbiviidud ankeetküsitluse tulemusena pöördusid 47% kollase ja rohelise triaažikategooriaga patsientidest EMOsse kaebustega, kus oleks saanud perearst aidata. 2010. aastal läbiviidud samasuguse küsitluse tulemuste põhjal oli vastav patsientide osakaal 39%.
- Nimetatud 47%st enamik (so 58%) pöördub EMOsse tööpäeval ja -ajal, mil perearsti vastuvõtt on avatud.

Perearstide valvekliinikud

- Vastuseks Riigikontrolli ettepanekule perearstiabi valveteenistuse kohta on Sotsiaalminister vastanud järgmist: „Tulenevalt tervishoiutöötajate ressursi piiratusest näeme ka edaspidi arstiabi pakkujatena väljaspool perearsti tööaega peamiselt kiirabi ja haiglate erakorralise meditsiini osakondi.“
- Kui siiski, riik leiab, et on vajadus parandada perearstide kättesaadavust väljaspool praegust tööaega, tuleb lahendada järgmised probleemid:
  - **Tööjõud**. Töötamine õhtutundidel ja nädalavahetusel peab olema vabatahtlik ja eraldi, lepinguväliselt tasustatud. Lisaks nõuab valveteenistus täiendavate, perearsti kvalifikatsiooni omavate arstide kaasamist, mis aga arvestades praegusi koolitusvõimalusi ei ole reaalne. Juba töötavatele perearstidele täiendavate ülesannete lisamist peaks aga niigi suure töökoormuse tõttu vältima.
  - **Materiaalsed vahendid**. Regionaalsel printsiibil valveperearstide süsteemi loomiseks on vajalik korralik ühtne dispetšeri- ja sidesüsteemi olemasolu. Mitte vähem oluline ei ole ka vastavate ruumide ja transpordivahendite olemasolu. Küsimus omaette on valvetöö sisu, perearstid ei saa asendada kiirabi. Erakorraline töö nõuab eraldi väljaõpet ja see omakorda aega ja lisaressursse. Õhtutundidel vastuvõtus peavad olema tagatud elementaarsed diagnostikavõimalused ning laborija radioloogilised uuringud peavad olema kättesaadavad.
- Alates 2005 aastast on rakendunud perearsti valvetelefon (1120), mis töötab 24 tundi ööpäevas ja mis vastab tänaseks ligi 600-le kõnele ööpäevas.
- Riik peab korraldama ja rahastama, kui peetakse vajalikuks erakorralise meditsiini osakonnas kehtestada ka üldarsti või perearsti vastuvõtt.

1220 ehk perearsti nõuandeliin

- **Perearsti nõuandeliin on ellu kutsutud selleks, et lihtsustada nõu ja abi saamist perearstilt:**
  - ka sellel ajal, kui enda perearst ei ole kättesaadav;
  - kui arvate, et terviseprobleem ei vaja perearsti poole pöördumist;
  - kui viibite Eestis mõnes teises maakonnas;
  - kui olete välismaal ega saa kohe oma perearsti poole pöörduda (välismaalt helistades +372 634 66 30);
  - kui vajate konsultatsiooni kellegi teise (lapse, lähedase) tervise küsimuses.

- 2017 rahastus 647K
- 2017 helistati 1220 kokku 249 714 korda. Ca 684 kõnet ööpäevas, viiruspuhangu ajal oli see ca 1000 kõnet ööpäevas.
- Sellest 249 714st suunas 1220 EMOsse 11 997 inimest (4,8%).
- Seda, et arvutialgoritm 1220 ekraanil tõrke annab ja mitte nii haige EMOsse suunab juhtub paratamatult.

https://www.haigekassa.ee/1220/teenusest